

Szexuális bántalmazás kezelése a nemzetközi sportban: a legnagyobb esetszámú ügyek elemzése

Response to sexual abuse in international sports: an analysis of cases with the largest number victims

Gyórfi Zsófia¹, Bodnár Ilona², Perényi Szilvia^{1,2}

¹Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem,
Sportmenedzsment Tanszék, Budapest

²Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem,
GYISZVÉD kutatócsoport, Budapest

E-mail: perenyi.szilvia@tf.hu

Összefoglaló

Az elmúlt években a nemzetközi sportélet legmegrázóbb történetei a nyilvánosságra került szexuális bántalmazások voltak. Sportágaktól, sportkultúráktól függetlenül törtek felszínre esetek, melyek egyszerre vetettek fel etikai, jogi és gyermekvédelmi kérdéseket, függetlenül attól, hogy az érintett országok jogrendszere miként definiálja és bünteti a szexuális zaklatást vagy a bántalmazást. A kutatásunk olyan nemzetközi sportban történt nagy áldozatszámú esetekre fókuszált, amelyek napvilágra, illetve jogi eljárás alá kerültek az elmúlt évtizedben. Kutatásunkba három ország – Amerikai Egyesült Államok, Nagy Britannia és Svédország – a nemzetközi sajtóban is nagy figyelmet kapott esetei kerültek. Tartalom- és dokumentumelemzés módszerével, egységes tematikus szempontrendszer alapján vizsgáltuk a három ország eseteivel kapcsolatban közzétett angol nyelvű dokumentumokat (jelentéseket, riportokat), a rendelkezésre álló nemzetközi tudományos szakirodalmat, az érintett szervezetek honlapjait és a közmédiában megjelent információkat. Az eredmények visszaigazolják azoknak az óvintézkedéseknek és szankcióknak a hiányát, melyet több évtizedes hátrányként, mára már kifejtett következményként a sport szervezeti szintű kritikájaként valósul meg. Következtetésképpen megállapítható, hogy a jogi alapok megléte mellett a sportágak szabályrendszerének átalakítása, törvényesített, jogi szintű szerepvállalása és integrációja, a jelentérendszer, de elsősorban a prevenció és a téma

kiemelt kezelése alapfeltételként kell megvalósuljon a sikeres esetkezelés érdekében.

Kulcsszavak: szexuális zaklatás, nemzetközi sport, gyermekvédelem, sportszervezetek felelősségvállalása, biztonság

Abstract

In recent years, the most shocking stories in international sports have been the sexual abuse cases that have come to light. Cases have emerged regardless of sporting discipline or culture, raising ethical, legal and child protection issues, regardless of how the legal systems of the countries concerned define and punish sexual harassment or abuse. Our research focuses on high-profile cases in international sports which have come to light or have been the subject of legal proceedings in the last decade. Our research includes cases from three countries – the United States of America, the United Kingdom and Sweden – which have received a lot of attention in the international press. Using a content and document analysis approach, we examined English-language documents (reports, interviews), the available international academic literature, the websites of the organisations involved, and information published in the public media on the cases of the three countries, using a common thematic approach. The results confirm the lack of precautions and sanctions, which has been a handicap for decades and is now a mature consequence of the criticism of sport at the organisational level. In conclusion,

it can be stated that, in addition to the existence of a legal basis, the restructuring of the system of rules and regulations for sporting disciplines, their legalised involvement and integration at the legal level, the reporting system, and, above all, prevention and the prioritisation of the issue must be implemented as a prerequisite for successful case management.

Keywords: sexual harassment, international sports, child protection, responsibility of sports organizations, security

Bevezetés

A gyermekbántalmazás – beleértve a szexuális abúzust is – történeti jelenség, amellyel szemben a társadalmi tolerancia fokozatosan csökkent a XX. században. Habár Henry Kempe, amerikai gyermekgyógyász 1962-ben azonosította páciensei körében a bántalmazott gyermek szindrómát, ennek ellenére hosszú ideig nem álltak rendelkezésre megbízható, a társadalom egészére vonatkozó kutatások és adatok a gyermekbántalmazással kapcsolatban (Tóth, 2021). Társadalmi és jogi változások – különösen az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye – hatására az 1990-es években Nagy-Britanniában napvilágra kerültek az első szexuális zaklatással kapcsolatos ügyek a sport világából. Az „elszigetelt esetek” kommunikálásával szemben a nemzetközi sportélet legmeggrázóbb történetei az elmúlt évtizedekben még mindig a nyilvánosságra került szexuális bántalmazások voltak. Sportágaktól, sportkultúráktól függetlenül törtek felszínre esetek, melyek egyszerre vetettek fel etikai, jogi és gyermekvédelmi kérdéseket, függetlenül attól, hogy az érintett országok jogrendszere miként definiálja és bünteti a szexuális zaklatást vagy a bántalmazást. A hallgatást megtörők legfőbb motivációja a kiskorú sportolók védelmének biztosítása, a sport által képviselt értékek megőrzése, a bántalmazó szakemberek eltávolítása volt. Történeteik rávilágítottak arra, hogy alárendelt sportolói helyzetben a verbális abúzus, az indokolatlan, az illetlen érintések, a „még belefér” hozzáállás hogyan vezethetnek el súlyosabb szexuális bántalmazáshoz, évekig tartó, kizsákmányoló erőszakhoz. Az áldozatok visszatérő, segélykiáltásnak is tekinthető kérdése: hogy nem vette észre, miképpen hagyhatta, engedhette meg a sportszervezet, a sportközösség, hogy ez megtörténjen?! A választ nemcsak a sportolók biztonsága érdekében kell megtalálni, hanem a tisztességes, felelősségteljes edzők, sportvezetők munkájának megvé-

dése, a sport pozitív társadalmi megítélésének megőrzése érdekében is.

Szakirodalmi áttekintés

Az 1990-es évek vége óta a szexuális zaklatással foglalkozó irodalom folyamatosan bővült, azonban általánosságban elmondható, hogy hosszú ideig hiányoztak a jelenség prevalenciájára vonatkozó adatok (Brackenridge és Rhind, 2014; Chroni és mtsai, 2012; Fasting, 2014). A tudományos vizsgálatoknak nagy lökést adott, hogy részben a társadalmi megítélés változása, részben az áldozat hibáztatás csökkenése következtében egyre többen jelentették a sérelmükre elkövetett visszaéléseket (Alexander és mtsai, 2011; Brackenridge, 2001; Fasting és mtsai, 2011). Az ismertté vált és a felderített esetek ellenére az előfordulásra vonatkozó adatok mégsem voltak elég megalapozottak és meggyőzők (Brackenridge és Rhind, 2014; Fasting, 2014), aminek egyik oka a téma magas látenciája, és ebből következően kutatómódszertani nehézsége is. A 2010-es évek második felére tehető azok a vizsgálatok, melyek már szofisztikáltabb módszertani eszközöket, megoldásokat alkalmaztak (Parent és mtsai, 2015; Vertommen és mtsai, 2016).

Ugyanakkor a kutatók számára nyilvánvalóvá vált, hogy a bűncselekmények bejelentésének hiánya, a jelentési kötelezettség elmulasztása aggályokat vet fel a sportszervezetek által nyilvánosságra hozott hivatalos dokumentumok megbízhatóságára és a jelenség valódi mértékére vonatkozóan.

Az általánosításnak ezen túlmenően korlátot szab, hogy a szexuális zaklatással kapcsolatos felméréseknél alacsony válaszadási arányt sikerült elérni. Parent és munkatársai (2015) szerint ez az arány 1% és 73% között mozog, átlagosan 33,5%-os a válaszadási hajlandóság. A nemek reprezentációja sem tükrözi a társadalmi megoszlást, mivel a nők hajlamosabbak a válaszadásra (Alexander és mtsai, 2011; Kirby és mtsai, 2000).

A téma sportban való elterjedtségét vizsgáló tanulmányok többsége a magas rizikófaktorú csoportokra koncentrál, mert a legérintettebb sportolói csoportok kerültek a vizsgált mintákba: fiatal diáksportolók (Volkwein és mtsai, 1997), női sportolók (Fasting és mtsai, 2011; Volkwein-Caplan és mtsai, 2002), elit sportoló nők (Kirby és mtsai, 2000).

Norvég sportolók körében végzett kutatás szerint a 23 év felettiiek 42%-a, míg a 15-18 év kö-

zöttiek 17%-a számolt be szexuális zaklatásról és visszaélésekről a sportban (Fasting és mtsai, 2003). Alexander és munkatársai (2011) fiatal korú brit diákok sportolási élményeit kutatták az Egyesült Királyságban. A válaszadók körülbelül 75%-a érzelmi bántalmazásról, 24% fizikai bántalmazásról, 29% szexuális zaklatásról, 3% pedig szexuális bántalmazásról számolt be (Alexander és mtsai, 2011).

Ohlert és munkatársai (2017) azt találták, hogy a 16 éves és annál idősebb válaszadók 38%-a élt át legalább egy szexuálisan nem kívánatos szituációt sportolása során, 11%-uk számolt be a bántalmazás súlyos formájáról.

Ugyanakkor az egyes országokban viszonylag ritka a szexuális zaklatással kapcsolatos vizsgálat. Johansson és Lundqvist (2017) szerint mindössze öt ilyen tanulmány létezett publikációjuk megjelenését megelőzően. Parent és munkatársai (2015) nagyszabású országos felmérést végeztek a 14–17 éves quebeci serdülő diákok reprezentatív mintáján, beleértve a sportolókat és a nem sportolókat is. A kapott eredmény szerint összességében 10,2% számolt be szexuális abúzusról élete során. Ezen túlmenően a minta 0,5%-a számolt be olyan szexuális abúzusról, amelyről az edző tudhatott; 0,4%-a olyanról, amelyben az edző közvetlenül érintett volt, mint elkövető. Vertommen és munkatársai (2016) a szexuális erőszak 14%-os előfordulását mérték belga mintán. Hollandiában és Belgiumban egy retrospektív, nagyszabású online kérdőív segítségével mérték a gyerekekkel szembeni interperszonális erőszak előfordulását, de ez a vizsgálat nem tért ki az edzői szerepkörre. Egy dán tanulmány hosszabb ideig elnyúló, fenntartott szexuális abúzus 5%-os előfordulásáról számolt be, amelyben öt esetben (83 esetéből) volt edző az elkövető (Toftegaard-Støckel, 2010).

Johansson és Lundqvist, (2017) ausztrál és kanadai sportban végzett kutatásai – igaz viszonylag alacsony válaszadási arány mellett (18%, illetve 22%) – sporthoz, edzőkhöz vagy más sportszakemberhez kapcsolódó esetekről adnak tájékoztatást. Leahy és munkatársai (2002) vizsgálata szerint az ausztrál sportolók 27%-a számolt be a sportolói pályafutás ideje alatt elhúzódó, így fenntartott szexuális abúzusról, melyek közül 10% az edző által okozott szexuális abúzusról jelzett vissza. Kirby és munkatársai (2000) kutatásában a kanadai élsportolók 8,6%-a számolt be nemi erőszakra vagy nemi erőszak kísérletéről, mely esetekben edzőkön kívül más, sportban dolgozó szereplők is előfordultak.

A probléma érzékelését jelzi, hogy több, az EU által finanszírozott kutatás is megvalósulhatott a témában. Az első ilyen a 2015-2018 között zajló VOICE projekt volt, mely az áldozatok eseteinek feldolgozására koncentrált (Rulofs és mtsai, 2019). A megkezdett munka a CASES projekttel folytatódott, amelynek záródokumentuma a 'Child Abuse in Sport European Statistics (CASES) Report (Hartill és mtsai, 2021) hat európai országra kiterjedően közölt adatokat. A riport szerint a szervezett sportban a sportoló gyermekeket érő abúzusok közül a szexuális jellegű bántalmazás a legkevésbé elterjedt, de még így is a gyermekek közül minden ötödik (20%) tapasztalt valamilyen formában kontaktusos szexuális erőszakot a sporton belül, és több mint egyharmaduk (35%) tapasztalt valamilyen formában nem kontaktusos szexuális erőszakot. Ezek az előfordulási adatok egyértelműen jelzik a probléma jelenlétét a sportban. Ugyanakkor felhívják a figyelmet arra is, hogy a sportszervezeteknek a megelőzés során nem csak az egyértelműen erőszakos cselekedetekre kell koncentrálniuk, hanem a nem kívánt, vagy nem megfelelő közeledésekre is.

A kutatások a továbblépés érdekében nemcsak a sportolói érdekképviselőt biztosítását tartják fontosnak, hanem az érintettek jogismeretét, jogérvényesítő képességének javítását, a sportszervezetekbe vetett bizalom javítását is. Az esettanulmányok rámutattak arra, hogy a sportolók jogaik ismerete ellenére sem bíznak az események korrekt intézésében, problémájuk megértő kezelésében, érdekképviselőjükben (Goutos és mtsai, 2021). Éppen ezért a sportszervezetek eljárásrendjei, problémakezelési protokolljai kiemelten fontosak, hiszen az ezekből kialakuló szervezeti kultúra hozzájárul ahhoz, hogy a sportoló biztonságosan érzékelje az őt körülvevő környezetet (Bodnár és F. Lassú, 2022).

Anyag és módszerek

A kutatásunk olyan, a nemzetközi sportban történt nagy áldozatszámú esetekre fókuszál, amelyek napvilágra, illetve jogi eljárás alá kerültek az elmúlt évtizedekben. Kutatásunkba három országnak – Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Svédország – a nemzetközi sajtóban is nagy figyelmet kapott esetei kerültek be. A mintába kerülésnél fontos szempont volt a kirívóan magas esetszám. Az amerikai női elit tornasportban 265, a brit hivatásos labdarúgásban 839, míg a svéd atlétikában több mint 200 áldo-

1. táblázat. Áldozatok, jelentett incidensek és érintett szervezetek száma három ország sportjában (amerikai, angol, svéd)

Table 1. Number of victims, reported incidents and organisations involved in sport in three countries (USA, UK, Sweden)

Eset	Nyilvánosságra kerülés éve	Áldozat jelentkezett	Incidenst jelentettek	Érintett sportszervezet
Amerikai tornasport	2016	265	500	1
Brit hivatásos futball	2017	839	2 094	334
Svéd atlétika	2011	200+	-	1

zat került az igazságszolgáltatás és a nyilvánosság elé (**1. táblázat**).

Tartalom- és dokumentumelemzés módszerével (Sántha, 2022), egységes tematikus szempontrendszer alapján vizsgáltuk a három ország eseteivel kapcsolatban közzétett angol nyelvű dokumentumokat (jelentéseket, riportokat), a rendelkezésre álló nemzetközi tudományos szakirodalmat, az érintett szervezetek honlapjait és a közmédiában megjelent információkat. Az adatgyűjtés a következő információkra, mint elemzési szempontokra koncentrált: elkövető neve és pozíciója, bántalmazás helyszíne, esetszám, szövetség/egyesület, szervezeti lépések, bejelentések, bejelentés elakadásának szintje, illetve a bántalmazás körülményei és időintervalluma. Mindezeket az esetekre lebontva, rendszerezve, az összehasonlítást segítve táblázatban közöljük (**2. táblázat**). Az esetek leírása, majd összehasonlító elemzése során kitértünk a három országban az adott sportág működését jellemző szervezeti struktúrára, a működés speciális körülményeire; az esetek megmutatkozását követő reakciókra, a levont tanulságok és az esetek feltárását követő intézkedésekre.

Az amerikai tornasport: (Eset 1)

Az Amerikai Egyesült Államok Torna Szövetségének (United States of America Gymnastics, USA Gymnastics, USAG) hosszú távú célja volt, hogy a tornát felemeljék az olimpiai sikersportágak szintjére. Ennek érdekében 1981-ben alkalmazták Károlyi Bélát és feleségét, Mártát edzőként a női válogatott mellett. A házaspár működése alatt a győzelem mindenképp felett állt, tekintet nélkül a sportolók fizikai és érzelmi jólétére. Az ország elit tornászaitól megkövetelték, hogy évente többször edzenek a Károlyi család texasi birtokán, amelyet csak a „Károlyi Ranch” nevű programnak neveztek (Edelman és Pacella, 2018; 2019). A későbbi jelentések szerint a leányok heti negyvenhat órát edzettek a birtokon, csak bizonyos megszorítások mellett biztosítottak minimális pihenőidőt, és táp-

lálkozásukat is szigorúan szabályozták (Daniels, 2017). A megszegényítés, a megfélemlítés, a kiszolgáltatottság légkörével, a leányok életvitelének teljes ellenőrzésével, a magánélet kisajátításával alakították ki a teljes kontroll rendszerét (Edelman és Pacella, 2018; 2019).

Az edzők által normává alakított intenzív edzések rendszeres „motivációs” eszköze volt az érzelmi bántalmazás. Ilyen mentális légkörben és egy erőteljesen centralizált szervezeti felépítésben dolgozott Larry Nassar sportorvosként, aki az edző házaspárhoz hasonlóan kizárólagos jogokkal rendelkezett a tornasporton belül; több, más tornához kapcsolódó helyi és regionális szervezet is hozzá küldte orvosi vizsgálatra, ellátásra a tornászleányokat (Edelman és Pacella, 2018; 2019). Nassar a bántalmazók tipikus viselkedésmódját alkalmazta: kedves, megértő embernek mutatkozott, aki gondját viseli a leányoknak, beszélget velük; ajándékot, édességet kínált nekik az ételt és az érzelmeiket grammokban adagoló világban (Daniels, 2017). Az így megteremtett bizalmi légkörben – ahogy a későbbi vizsgálatok megállapították – szinte azonnal elkezdte szexuálisan zaklatni a hozzá küldött, akkor többségében még kiskorú sportolónőket.

Rachael Denhollander, olimpiai érmes női tornász, 2016 szeptemberében az Indianapolis Star hírportálon keresztül tárta a közvélemény elé sérelmeit: Larry Nassar 15 éves korától zaklatta szexuálisan. Ezután polgári és büntetőjogi panaszt nyújtott be a csapatorvos ellen. A vád szexuális bántalmazás volt, mely vádhoz hamarosan 265 női tornász csatlakozott, végül több mint 500 áldozatot azonosítottak a hatóságok (Edelman és Pacella, 2018; 2019).

Állami és szövetségi szintű bírósági tárgyalások után többek között 175 év börtönre ítélték Nassart, akiről az egyik bíró az indoklásban megállapította: esetében nem lehetséges a bűnözői rehabilitáció, mivel nincs tisztában bűnei mértékével, és továbbra is veszélyt jelent a (sport)társadalomra (Edelman és Pacella, 2018).

Szervezeti kultúra

2016. végén az USAG megbízta az indianapolisi székhelyű Krieg DeVault LLP ügyvédi irodát, hogy független vizsgálatot végezzen a szervezeten belüli szexuális visszaélésekkel kapcsolatos ügyek kezeléséről: irányelvekről, eljárásokról és azok végrehajtási gyakorlatáról. A jelentés elkészítésében az iroda együttműködött egy olyan szervezettel is, amelyik fiatalokkal és kiszolgáltatott felnőttekkel kapcsolatot tartó intézményekben a szexuális zaklatás megelőzésével foglalkozik (Edelman és Pacella, 2018; 2019).

A jelentés feltárta, hogy az USAG valójában nem követeli meg tagjaitól, hogy jelentsék a gyermekbántalmazás gyanúját, és egyáltalán nem rendelkezik olyan rendszerrel, amely biztosítaná, hogy a különböző szervezeti egységek, tagklubok betartsák a szervezet tagsági követelményeit, amelyek kifejezetten kiemelik a szigorú jelentéstétel szükségességét. A jelentéstétel fontossága kiemelésre került minden jogsértés esetén annak érdekében, hogy az USAG azonnal reagáljon, különösen olyan információk kézhezvételekor, amikor fizikai, érzelmi és szexuális bántalmazás vetődik fel.

A vizsgálat ajánlást tett a szervezeten belüli teljes kulturális váltásra, a sportolói jólét kérdésének központba helyezésével. Ennek különösen kiemelt része a tornászok fiatal kora és érzelmi fejletlensége, a sportolók tájékozatlansága (nem ismerik a jogellenes cselekedeteket), a sportág erőkiegyensúlyozatlansága, a csend kultúrája, aggodalmak a jelentéstétel következményeivel kapcsolatban; az a meggyőződés, hogy ha egy sportoló bejelentést tesz, akkor annak írásos, aláírt panasznak kell lennie, amelyet meg kell osztani a bántalmazóval (Edelman és Pacella, 2018; 2019).

Az ügyvédi iroda anyaga hangsúlyozza a jelentéstétel ösztönzését, ami az alapja annak, hogy csökkenteni tudják a valószínűségét, hogy egy ilyen tragédia még egyszer megtörténjen. Ugyanakkor kiállnak a jelentős strukturális reformok mellett az amerikai olimpiai mozgalom egészét tekintve, tehát nem csak a tornára vonatkozóan. Ezek a reformok egy robusztus visszaélés-jelentési rendszer elfogadásából állnak, megfelelő megtorlásokkal szembeni áldozatvédelemmel, valamint az USA Gymnasticson belül versenyző tornászok szakszervezeti bevonásával, hogy a sérülékeny, fiatal felnőttek érdekei jogi szempontból megfelelően védve legyenek. E jogi és strukturális reformok elősegítik, hogy a jövőben a kiskorú sportolók testi és érzelmi jóléte elsődleges

szempont legyen minden olyan szervezetben, amely védeni kívánja őket (Edelman és Pacella, 2018; 2019). Ennek eredményeként az USA Gymnastics létrehozta a Safe Sport Policy alapját, amely a sportolók biztonságával, jólétével, valamint a visszaélések megelőzésével kapcsolatos szabályok, irányelvek és felelősségek szankcionálását eszközl. A szabályzat magában foglalja a „Safe Sport Code for the US Olympic and Paralympic Movements” és a szövetségi törvények követelményeit, beleértve a „Fiatal áldozatok védelméről és a biztonságos sportolás engedélyezéséről szóló 2017. évi törvényt” (Daniels, 2017; SafeSport, 2021).

Brit hivatásos futball: (Eset 2)

Barry Bennell – utánpótláskorú labdarúgókkal foglalkozó edző – személye már az 1980-as évek elejétől kezdődően magas szintű, vezetői megbeszélések tárgyát képezte az akkori munkaadójánál, a Crewe Alexandra futballklubnál. Történetek keringtek Bennell fiatal futballista fiúkhöz kapcsolódó viselkedéséről, és annak ellenére, hogy aggályok merültek fel vele szemben, mégis tovább folytathatta ifjúsági futballedzői tevékenységét (The Guardian, 2016), azok után is, hogy hatóságok azt tanácsolták a Crewe Alexandrának, szakítsa meg kapcsolatát Barry Bennellel. A rendőrség az edző ellen folytatott vizsgálat eredményeként közölte a Crewe tisztségviselőivel, hogy feltételezhetően egy pedofilt alkalmaznak. A klub elnöke, Norman Rowlinson annak ellenére, hogy jó néhány munkatársa kiállt Bennell alkalmazása mellett, felvette a kapcsolatot az edző korábbi munkáltatójával, a Manchester Cityvel, ahol korábban hét évig dolgozott. Kiderült, hogy a City is sok panaszt kapott az edző viselkedésével kapcsolatban (The Guardian, 2016).

A később nyilvánosságra került bizonyítékok alapján a Bennell által elkövetett szexuális visszaélések sokkal korábban, 1972-ben kezdődtek. Sportedzői pályafutását 16 évesen kezdő valamikori futballista sok angol intézményben megfordult (bentlakásos iskolák, nyáritáborok, Stoke City kiválósági központ és egyéb klubok), két évig élt Atlantában, ahol szintén csapatokat vezetett és versenyeket szervezett. Belegondolni is nehéz az áldozatok valós számába a futballban eltöltött 25 éve miatt (The Guardian, 2018a).

A sajtónyilvánosság hatására a Manchester City bocsánatot kért az áldozatoktól, és 2016. novemberében megbízást adott egy független vizsgálat lefolytatására. Később hasonló lépéseket tett az elkövető korábbi klubja is, a Chelsea

FC is (Darling et al., 2020). Az ügy magasabb szintű, labdarúgó szövetségi kezelését meggyorsította, hogy Andy Woodward és több más korábbi labdarúgó lemondott névtelenségéről, és nyilvánosan beszéltek azokról a döbbenetes szexuális zaklatásokról, amelyet gyermekkorukban amatőr és profi klubokban szenvedtek el (The FA, 2021). A National Society for the Prevention of Cruelty to Children ('NSPCC') gyermekjóléti szervezet a botrány miatt létrehozott forródrótján az első két órában 50 hívás érkezett be. A rendőrség több mint 250 hívást kapott a labdarúgásban történt szexuális visszaélésekkel kapcsolatban.

Tracey Crouch, akkori sportminiszter arra kérte az érintett szervezeteket, hogy vizsgálják meg, vannak-e olyan tények, amelyek visszaélésekre vonatkoznak, illetve amelyek vizsgálatot vagy újbóli vizsgálatot érdemelnének. Sürgette, hogy a gyermekvédelmi protokollok a lehető leg-radikálisabban lépjenek fel a bántalmazókkal szemben (BBC, 2016). A klubok mellett a Football Association (FA) is független vizsgálatot rendelt el, melynek vezetője Clive Sheldon QC volt. Az elkészült jelentés hangsúlyozza, hogy az angol sportélet egészére nagy hatást gyakorló ítéletet követően az FA-nak többet kellett volna tennie a gyermekek biztonságának megőrzése érdekében. Az FA intézkedései jelentős késedelmet szenvedtek abban az időben, amikor gyermekvédelmi lépéseket vezettek be a labdarúgásban, mivel nem kapta meg azt a prioritást, ami szükséges lett volna. A futballklubok helyzetéről a Sheldon jelentés a következőket állapította meg: klub személyzete és tisztviselői általában nem voltak tisztában gyermekvédelmi kérdésekkel, nem kaptak képzést erre vonatkozóan. Ezért nem azonosították, és nem reagáltak az esetleges visszaélések jeleire. Ha tudatában voltak is a jeleknek, azokat nem vizsgálták meg kellő alapos-sággal vagy gyanakvással (BBC, 2021). A jelentés hangsúlyozta, hogy a nyilvánosságra kerülés előtt a klubok annak ellenére, hogy tudatában voltak a vádaknak, nem építettek be a működésükbe további biztosítékokat. Ugyanakkor a klubok hozzátették, hogy erőteljes és átfogó védelmi intézkedéseket hoztak létre a fiatalok védelme és támogatása érdekében a futball összes működési szintjén az utóbbi években (BBC, 2021).

Svéd atlétika: (Eset 3)

Patrik Sjöberg, egykori olimpikon és világbajnok svéd magasugró 2011-ben tárta a közvélemény elé, hogy edzője, Viljo Nousiainen négy

éven keresztül szexuálisan bántalmazta gyermekkorában. Több más atléta is csatlakozott Sjöberghez. A svéd szövetség elnöke, Lennart Karlberg azt nyilatkozta, hogy a szervezetnek nem volt tudomása Viljo Nousiainen magatartásáról, de kijelentette, hogy soha nem bocsátható meg, hogy Nousiainen visszaélt tanítványai bizalmával, és tette teljes mértékben ellenkezik az atlétika értékeivel (ESPN, 2011). Felajánlotta a szövetség segítségét a sportkluboknak, többek között azért, hogy elkerüljék a kiskorúakra veszélyes emberek edzőként való alkalmazását (Johansson és Lundqvist, 2017).

A nyomozóhatóságok is megkezdték a vizsgálatot, de ennek ellenére máig nem tudunk pontos adatot az áldozatok számáról, csak feltételezni lehet, hogy kb. 200 áldozata volt az edzőnek pályafutása során. A szövetség sem kért független vizsgálóbizottságot, így pontosan csak a nyilvánosságot felvállaló sportolók száma ismert. Ennek a látszólagos „eredménytelenségnek” az egyik magyarázó oka, hogy a média mellett a svéd közvélemény érdeklődése is inkább a sportoló-edző kapcsolat sportágtól független viszonyrendszerére irányult: az edző által betöltött bizalmi és hatalmi pozíció megértésére, a sportoló kiszolgáltatottságára. Ugyan felvetették a bántalmazó edzők munkájának ellenőrzésével, az esetek megelőzésével és a sportolók védelmével kapcsolatos kérdéseket, de azok megválaszolatlanok maradtak, és idővel a vita is elült (Johansson és Lundqvist, 2017).

Sjöberg azt nyilatkozta, hogy abban látja a problémát, hogy a sport önmagát szabályozza és a klubok nem szívesen számolnak be olyan történésekről, amelyek negatív befolyással lehetnek a szervezetük hírnevére, így működésére és pénzügyeire is (The Guardian, 2017). Talán a hatósági fellépés hiánya miatt is Svédországban sokkal aktívabban vettek részt sportolók a szankciók kidolgozásában, a szexuális zaklatás elleni védelem kiépítésében, a sportolók segítségével kapcsolatban, mint más országokban.

A svéd kormány mindazonáltal arra törekszik, hogy új pozíciók, szervezetek létrehozásával biztosítsák a sportban történő szabályozást, valamint, hogy az ilyen és ehhez hasonló, a sportot negatívan érintő esetek ne fordulhassanak elő, illetve az esetleges előfordulásuknál szakszerűen kezeljék.

2. táblázat. Esetek összehasonlító elemzése

Table 2. Comparative analysis of cases

Elemzés szempontjai	Esetek		
	1. USA tornasport	2. Brit futball	3. Svéd atlétika
Elkövető neve, pozíciója	Larry Nassar, csapatorvos	Barry Bennell, ifjúsági edző	Viljo Nousiainen, pályaedző
Bántalmazás helyszíne	Világszerte az irodájában, különféle találkozókra és sporteseményekre, az olimpiai játékok sportolóinak szállodai szobáit is beleértve, illetve gyakran a „Károlyi Ranchon”	340 különböző futballklub, Greater Manchester területén Cheshire, Staffordshire és Derbyshire, Stoke City kiválósági központja, legtöbbször saját házában kialakított „gyermek-paradicsomban” edzőtáborok, kirándulások, turnék	Edzőtáborok, versenyek, otthoni körülmények
Esetszám	265 feltárt, becslés szerint kb. 500	839 áldozat jelentkezett	3 konkrét, 200 lehetséges áldozat
Szövetség	USA GYMNASTIC, USAG, MSU	Manchester City, Crewe Alexandra, Football Association (FA)	IOC, Svéd Atlétika Szövetség
Szervezeti lépések	A sportolók bejelentése után közvetlenül nem voltak, botrány kirobbanása után belső felülvizsgálat, majd hatósági független vizsgálat	Egészen az igazgatótanácsig, nem volt intézkedés, botrány kirobbanása után belső felülvizsgálat, majd FA által kérvényezett független vizsgálat	Nem voltak, nincs tudomásuk róla, jelenleg nem áll rendelkezésre más/elegetendő információ
Beérkezett bejelentés	Sportolók által, edzői szinten	Szülői, edzői bejelentés szervezeten belül	Nem, semmilyen szinten
A bejelentés elakadásának szintje	Szervezeti tisztségviselőkig, szervezeti szintű elakadás	Az eset gyanúja alatt igazgatótanácsig, szervezeti szintű elakadás	-

Megbeszélés, összehasonlító elemzés

Három különböző sportágat és országot érintő esetet mutattunk be és elemeztünk nyolc szempont szerint, melynek összefoglaló táblázatát közöljük (2. táblázat). Sportkulturális háttérüket tekintve is eltérő esetek azonban több ponton is közös jellemzővel bírnak: nemcsak a történések, hanem a reagálások, az intézkedések és a levonható tanulságok terén is.

Az elkövetők foglalkozásuk és a szervezeti struktúrában betöltött pozíciójuk szerint különböztek, ennek ellenére az elkövetési módokban egyfajta visszatérő séma figyelhető meg: a kiskorú sportolók kiszolgáltatottságára, a látszólagos bizalomra, együttműködésre épülő kihasználás. Párhuzam vonható az atrocitások helyszínét és körülményeit tekintve is, mert több azonosságot figyelhetünk meg: irodák és iskolák, (edző)táborok, versenyek, de főként Bennell esetében az otthoni környezet is visszatérő elem volt. Ez egyben azt is jelenti, hogy a sportolók nem csak egy helyszínen, egy adott sportkörnyezetben voltak kiszolgáltatva bántalmazójuknak, hanem a sportpályafutásuk előrehaladtával bővülő terek és helyszínek mindegyikén.

A bántalmazók foglalkozásában, a betöltött pozíciójában való eltérés ellenére közös volt ben-

nük, hogy „magányosan” dolgoztak: vagy kizárólagossággal rendelkeztek – pl. Nassar –, vagy nem csapatban, kollégákkal együtt végezték munkájukat. Sem szakmai, sem pedagógiai, sem etika ellenőrzés nem volt felettük; a gyermekeknek nem volt összehasonlítási alapjuk, másik felnőtt szakember szerepvitelével való összevetésre; nem volt lehetőségük egy bizalmi személy megválasztására. Például a Nassar által bántalmazott nők közül sokan fiatal koruk miatt sem ismerhették fel, hogy Nassar viselkedése szexuális bántalmazásnak minősül, hiszen volt olyan, aki még csak kilenc éves volt. Ugyanakkor abban a tévhitben éltek, hogy törvényes, megfelelő orvosi kezelésben részesülnek.

A földrajzi és időbeli kiterjedtség együttese fokozottan rávilágít a sportszervezetek, a környezet felelősségére. Ezen nem csak azt értjük, hogy a svéd esetet kivéve jelzések érkeztek a bántalmazásokról, amire nem reagált a szervezet. A vizsgálatokat követő kártérítések, a hallgatásért fizetett pénzek és titoktartási szerződések mind azt jelzik, hogy az adott szervezet vezetőinek tudomása volt a bántalmazó kapcsolatokról. Egyértelműen megállapítható, hogy az adott sportágban uralkodó szervezeti kultúra hozzájárult az áldozatok számának növekedéshez, vagyis rendszerabúzsról kell beszélnünk min-

den esetben. Ami azt jelenti, legyen szó sportklubról, sportági szakszövetségről, hogy a kiskorú gyermek védelmét szolgáló tevékenység és rendszer vagy nem létezett, vagy diszfunkcionálisan működött. Ezzel alapvetően hozzájárult a bántalmazás megelőzésének elmulasztásához, elhárításához, illetve be nem avatkozásával a folyamatos károkozáshoz. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy az intézkedések hiánya, a jelzések ignorálása miatt az áldozatok valamennyien saját úton, jogi segítséggel vitték perre ügyeiket, melyre az adott szervezetnek, mint érintettnek, kötelessége volt reagálni.

Szervezeti és működési hiányosságokra utal, hogy a sportági szövetségek mintegy rácsodáltak a klubokban, a végeken történetekre: ha ez valóban így volt – ami nehezen hihető –, az akkor is megengedhetetlen irányítási problémát jelez. A bántalmazások évtizedes elhúzódása úgy volt lehetséges, hogy információs szakadék volt a struktúra alacsonyabb szintjén működő egységek, illetve a sportolók és a sportvezetők között. Bennell és Nousiainen esetében a horizontális, a sportegyesületek közötti kommunikáció sem működött: a felelősség át- és elhárítása volt az egyes munkaadók célja akkor, amikor elhallgatták egymás elől az edzők magatartásáról szerzett tapasztalataikat, a tudomásukra jutott panaszokat. A szexuális abúzusok látenciája éppen azért magas, mert az intézmények a saját 'imidzsük' fenntartása érdekében nem tesznek hivatalos lépéseket, az ügyeket eltusolják, esetleg teljes titokban eltanácsolják az ott dolgozó bántalmazót a törvényi szabályozások ellenére. A sportág, a szervezet presztízsének, társadalmi megítélésnek megvédése érdekében, illetve arra hivatkozva nem foglalkoznak a személyes felelősséggel, a vezetői alkalmatlansággal: a mundér becsülete, a sportlobbi érdeke fontosabb az áldozatok támogatásánál.

A sportszövetségi, a sportklubok reagálásai, intézkedései ettől kezdve már csak kárelhárítások és korrigálások voltak: visszavonhatatlan tényé vált, hogy anno nem álltak ki kiskorú sportolóik mellett, nem védték meg őket. A preventív, a gyermekvédelmet fókuszba helyező intézkedések helyett – a független vizsgálóbizottságok felkérése ellenére is – még mindig nagyobb energiát fordítottak a visszamenőleges kárenyhítésre. Évekkel később indultak csak meg a gyermekvédelmi képzések, a klubok mindennapjait átható gyermekjogi szemlélet elterjesztése, amihez vitathatatlanul hozzájárult a Gyermekjogi Egyezmény 1989-es elfogadása az ENSZ-ben, és

ezt követően az esetekben szereplő országokban történő ratifikálása.

A jövőre vonatkozó legfőbb tanulsága az eseteknek: nemzetektől és sportágaktól függetlenül a szervezetek egészére jellemző volt a gyermekjogok nem kellő ismerete, a bántalmazások felismeréséhez, kezeléséhez és megelőzéséhez szükséges tudás elégtelensége. Ha voltak is ezen a területen szabályozások, azokhoz nem készült „végrehajtási” utasítás: az elmélet és a gyakorlat között is volt egy áthidalhatatlan szakadék. A vizsgálatba bevont civil szervezetekkel történő együttműködés sem csak független pozíciójuknak volt köszönhető, hanem ember- és gyermekjogi szakértelmük indokolta a bevonásukat. Illetve ez utóbbi, jogvédő tevékenységük miatt fordultak hozzájuk a bántalmazott sportolók is.

Következtetések

Három, az adott országok sportszervezetei és rendőrsége által lezárt esetet tekintettünk át munkánkban. A már mögöttünk hagyott, múltbeli történések vizsgálata lehetővé tette a teljes bántalmazási folyamat elemzését: a bántalmazás kezdetétől a jövőt érintő preventív lépésekig. A lezárást követő évek, az azóta felszínre kerülő újabb szexuális zaklatással és bántalmazással, sportolói jogok megsértésével kapcsolatos esetek rávilágítanak a megelőzés, a korai problémakezelés talán legfontosabb elemére: a mindennapi gyakorlatot, a sportszakember és a sportoló kapcsolatát alapvetően meghatározó gondolkodásmód, szemlélet megváltoztatását.

Az elemzett és az azóta nyilvánosságra került esetek együttesen arra világítottak rá, hogy szükségesegek, de nem elegendők a jogi és etikai szabályozások, új szervezetek és csatornák felállítása. Ezek kiindulási keretek, amiket, ha nem töltenek meg tartalommal, akkor a helyzet csak kis mértékben javul, lassan változik. Átfogó, a szervezet és a szereplők egészét érintő változást csak képzésekkel, tudatosítással, érzékeny helyzetekre, kritikus szituációkra vonatkozó gyakorlati útmutatásokkal lehet elérni (Bodnár, 2019; Bodnár és Perényi, 2017). A hazai viszonyokat figyelembe véve ennek a folyamatnak kezdetektől két irányúnak kell lennie: a már gyakorló sportszakemberek – nemcsak edzők – ismereteinek bővítése, szemléletformálása; a pályára készülő, tanulmányaikat most folytatók számára megkezdhetetlen elvárásként támasztani a gyermekjogi szemléletmódot, a sportolók méltóságát és biztonságát veszélyeztető szituációk elleni fellépést

megalapozó tudás elsajátítását. A bántalmazás nem elszigetelt, egyedi jelenség: fokozatai vannak, egymásra épülő eseménysorozatot alkotnak. Ezért az első veszélyeztető helyzet, a korai felismerés kritikus jelentőséggel bír. A kezdeteknél, a bántalmazási spirál elindulásánál az edző és sportszakember kollégák jelen voltak.

Az előző bekezdésben említett szemléletformálás hazai kezdeti lépéseinek is nevezhetjük a Magyar Edzők Társaságának, a Magyar Sporttudományi Társaságnak és a Gyermek-, ifjúság- és szakembervédelem a sportban (GYISZVÉD 2022-2025) kutatócsoportnak az együttműködését. A témában a gyakorló sportszakembereknek szervezett konferenciák, előadássorozatok elindították a közös gondolkodást: a szakma módszertani és etikai megújítását, a gyermekek jogainak és méltóságának megvédését a sportban.

Megjegyzés és köszönetnyilvánítás

Jelen írás Győrfi Zsófia sportmenedzser mesterszakos hallgató diplomadolgozatának eredményeire támaszkodik, kiegészítve azt új elemzési szempontokkal, a hazai helyzetre vonatkozó megállapításokkal.

GYISZVÉD (TKP2021-NKTA-55). *Sportkultúra és sportcsalád: preventív gyermek, ifjúság- és szakembervédelem a sportban (2022-2025). Az áldozattá válás társadalmi, szervezeti és egyéni rizikófaktorai Magyarországon. NKFI alapból megvalósuló projekt: Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal.*

Felhasznált irodalom

- Alexander, K., Stafford, A., Lewis, R. (2011): *Main Report. The Experiences of Children Participating in Organized Sport in the UK.* https://www.researchgate.net/publication/266588010_The_Experiences_of_Children_Participating_in_Organized_Sport_in_the_UK#fullTextFileContent.
- Bodnár I. (2019): Bizalmon innen és túl, Szexuális zaklatás és erőszak a sportban, Magyar Edzők, ELTE Tanító- és Óvóképző Kar TE Gyermek- és Ifjúságvédelmi munkacsoport. Retrieved 2022.04.19. from <https://magyarredzo.hu/wp-content/uploads/2019/04/Bodn%C3%A1r.pdf>.
- Bodnár I., F. Lassú Zs. (2022): A gyermekekkel szembeni szexuális visszaélés – a családban, az intézményben és a szabadidős tereken. In: F. Lassú Zs. (szerk.): *Biztonságban: Nemi nevelés és szexuális abúzus megelőzés gyermek- és serdülőkorban.* Kossuth Kiadó, Budapest, 243-269.
- Bodnár I., Perényi Sz. (2017): Megelőzés – Megvédés: Társadalmi nemmel kapcsolatos erőszak a sportban. *Magyar Sporttudományi Szemle*, **70**: 31-32.
- Brackenridge, C. (2001): *Spoilsports: Understanding and preventing sexual exploitation in sport.* London: Routledge.
- Brackenridge, C., Rhind, D. (2014): Child protection in sport: Reflections on thirty years of science and activism. *Social Sciences*, **3**: 326-340.
- Chroni, S., Fasting, K., Hartill, M., Knorre, N., Martin, M., Papaefstathiou, M. (2012): *Prevention of sexual and gender harassment and abuse in sports. Initiatives in Europe and beyond.* <https://www.semanticscholar.org/paper/Prevention-of-Sexual-and-Gender-Harassment-and-in-Chroni-Fasting/aca2ad27e5df1caf81c7ce4dcceaadaad245a98d>.
- Daniels, D.J. (2017): *Report to USA gymnastics on proposed policy and procedural changes for the protection of young athletes.* USA Gymnastics. Retrieved 2022.04.05 from https://usagym.org/PDFs/About%20USA%20Gymnastics/ddreport_062617.pdf.
- Darling, A., Pope, L., Mooney, J.L., King, S., Ablett, G. (2020): *Truth Project Thematic Report: Child sexual abuse in sports.* IICSA Research Team. <https://www.iicsa.org.uk/reports-recommendations/publications/research/csa-custodial-institutions.html>.
- Edelman, M., Pacella, J.M. (2018): Vaulted into victims: preventing further sexual abuse in US Olympic sports through unionization and whistleblowing system (Doctoral dissertation, University at Buffalo).
- Edelman, M., Pacella, J. M. (2019): Vaulted into victims: Preventing further sexual abuse in US Olympic sports through unionization and improved governance. *Arizona Law Review*, **61**: 463.
- Fasting, K., Brackenridge, C., Sundgot-Borgen, J. (2003): Experiences of sexual harassment and abuse among Norwegian elite female athletes and nonathletes. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, **74**: 1. 84-97.
- Fasting, K., Chroni, S., Hervik, S., Knorre, N. (2011): Sexual harassment in sport toward

- females in three European countries. *International Review for the Sociology of Sport*, **46**: 76-89.
- Fasting, K. (2014): Sexual harassment and abuse in sport: Prevalence and prevention. In: *Women and Sport*. 1.4. Stockholm: SISU and World Village of Women Sports.
- Goutos, D., Bekker, S., Galea, N., Grimm, K., Mountjoy, M., Tuakli-Wosornu, Y. (2021): Preventing intentional injury (harassment and abuse) in sport: Assessing athletes' knowledge, attitudes, and beliefs about their human rights in the Olympic and paralympic movements. *British Journal of Sports Medicine*, **55**: Suppl.1. 150.
- Hartill, M., Rulofs, B., Lang, M., Vertommen, T., Allroggen, M., Cirera, E., Diketmueller, R., Kampen, J., Kohl, A., Martin, M., Nanu, I., Neeten, M., Sage, D., Stativa, E. (2021): *CASES: Child abuse in sport: European Statistics – Project Report*. Ormskirk, UK: Edge Hill University.
- Johansson, S., Lundqvist, C. (2017): Sexual harassment and abuse in coach-athlete relationships in Sweden. *European Journal for Sport and Society*, **14**: 2. 117-137.
- Kirby, S., Greaves, L., Hankivsky, O. (2000): *The dome of silence. In Sexual harassment and abuse in sport*. Halifax: Fernwood Publishing.
- Leahy, T., Pretty, G., Tenenbaum, G. (2002): Prevalence of sexual abuse in organised competitive sport in Australia. *Journal of Sexual Aggression*, **8**: 16-36.
- Ohlert, J., Seidler, C., Rau, T., Fegert, J., Allroggen, M. (2017): Comparison of psychopathological symptoms in adolescents who experienced sexual violence as a victim and/or as a perpetrator. *Journal of Child Sexual Abuse*, **26**: 4. 373-387.
- Parent, S., Thibodeau, M-E., Hébert, M., Team, P.A.J. (2015): Sexual violence experienced in the sport context by a representative sample of Quebec adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, **31**: 2666-2686.
- Rulofs, B., Doupona, T.M., Diketmüller, R., Martin Horcajo, M., Vertommen, T., Toftgaard Støckel, J., Hartill, M., (2019): *Final Report: Voices for Truth and Dignity – Combatting sexual violence in European Sport through the voices of those affected*. Cologne: German Sport University Cologne, Institute of Sociology and Gender Studies.
- Sántha K. (2022): *Kvalitatív tartalomelemzés*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- Toftgaard-Støckel, J.T. (2010): Athlete perceptions and experiences of sexual abuse in intimate coach-athlete relationships. Elite child athlete welfare. *International perspectives*, 93.
- Tóth O. (2021): Szexuális erőszak és szexuális zaklatás. In: Pilling J., Ács N., Nyirády P. *Szexuális medicina*. 315-326. Budapest, Medicina Kiadó.
- Vertommen, T., Schipper-van Veldhoven, N., Wouters, K., Kampen, J.K., Brackenridge, C.H., Rhind, D.J., Van Den Eede, F. (2016): Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. *Child Abuse and Neglect*, **51**: 223-236.
- Volkwein, K., Schnell, F., Livezey, A., Sherwood, D. (1997): Sexual harassment in sport: Perceptions and experiences of American female student-athletes. *International Review for the Sociology of Sport*, **23**: 283-295.
- Volkwein-Caplan, K.A., Sankaran, G. (2002): *Sexual harassment in sport: Impact, issues, and challenges* (Vol. 1). Meyer & Meyer Verlag.
- Volkwein-Caplan, K., Schnell, F., Devlin, S., Mitchel, M., Sutura, J. (2002): Sexual harassment of women in athletics vs academia. *Journal of Sexual Aggression*, **8**, 69-82.

Internetes hivatkozások

- Football sex abuse claims: What's happened so far? BBC (2016). Retrieved 2022.04.09. from <https://www.bbc.com/sport/football/38090926>.
- Football's child sex abuse scandal: Sheldon review finds 'institutional failings'. BBC (2021). Retrieved 2022.04.09. from <https://www.bbc.com/sport/football/56418652>.
- Patrik Sjoberg claims abuse by coach. ESPN (2011). Retrieved 2022.04.10. from <https://www.espn.com/olympics/trackandfield/news/story?id=6441891>.
- GYISZVÉD (TKP2021-NKTA-55). Sportkultúra és sportcsalád: preventív gyermek, ifjúság- és szakembervédelem a sportban (2022-2025). Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyletem - GYISZVÉD (TKP2021-NKTA-55) (tf.hu).
- USA Gymnastics Safe Sport Policy. SafeSport (2021). Retrieved 2022.04.05. from <https://usagym.org/pages/education/safesport/>.
- Crewe were warned about Barry Bennell but he stayed on, says former board member. The Guardian (2016). Retrieved 2022.04.09. from <https://www.theguardian.com/football/2016/nov/25/crewe-barry-bennell-former-board-member>.

Barry Bennell: the predatory Pied Piper who made stars and shattered lives. The Guardian (2018a). Retrieved 2022.04.09. from <https://www.theguardian.com/football/2018/feb/15/barry-bennell-abuse-manchester-city-crewe>.

FA head of safeguarding sue ravenlaw reflects on process which led to sheldon report. The FA (2021). Retrieved 2022.04.09. from <https://www.thefa.com/news/2021/mar/17/sue-ravenlaw-on-sheldon-report-20210317>.

Amended and Restated Bylaws, USA Gymnastics, Inc. Effective December 17, 2020 Updated June 17, 2022. USA Gymnastics (2020). Retrieved 2022.04.05. from <https://usagym.org/PDFs/About%20USA%20Gymnastics/Governance/usag-bylaws.pdf>.

HONVÉDELMI
MINISZTERIUM

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

FELHÍVÁS

A

Magyar Sporttudományi Társaság
mint főrendező

és az

Óbudai Egyetem, Alba Regia Műszaki Kar
mint társrendező

2024. május 29 – 31.

között rendezi meg a

XXI. Országos Sporttudományi Kongresszust

**A jelentkezések és az absztraktok beérkezésének határideje
2024. február 29.**

További információk később a honlapon
(www.mstt.hu)

„Sporttudomány az egészség és a teljesítmény szolgálatában”